

KARYA RIWAYAT HIDUP: TREND PENERBITAN DAN PENULISAN DI MALAYSIA 1961-2004

MD SIDIN AHMAD ISHAK & SITI EZALEILA MUSTAFA _____

ABSTRACT

This paper examines the trends in biography writing and publishing in Malaysia from 1961 until currently. The Malaysian National Library database, containing all titles obtained under the Deposit of Printed Materials Acts, is used for this study. A new list of biography titles is developed using this database and this list is then analysed to demonstrate, among others, the development in publishing output, nature of subject matter, and profiles of publishers and writers. This study shows a positive development in biography writing and publishing since 1961. While there is an encouraging growth in output and variety, it is hoped that there is a similar positive trend in the quality of writing and publishing.

Keywords: Book publishing, writing, biography, autobiography, memoir

PENGENALAN

Penulisan riwayat hidup yang meliputi biografi, autobiografi, dan memoir merupakan genre sastera yang mempunyai sejarahnya yang panjang. Karya ini bertumpu pada penelitian tentang kisah kehidupan seseorang yang ditulis sama ada oleh diri sendiri atau oleh orang lain tentang seseorang itu. Penulisan riwayat hidup lazimnya ingin memaparkan kisah individu dari segi keistimewaan tertentu sama ada tentang ketokohan, sumbangan atau ciri-ciri menarik yang lain ataupun sebagai rakaman sejarah kehidupan seseorang. Lebih daripada sekadar pementrian tentang nama, tarikh, idea, dan peristiwa penting dalam kehidupan individu, karya riwayat hidup ingin menonjolkan motif yang bermakna tentang butir-butir tersebut. Karya riwayat hidup juga meneroka personaliti sebenar seseorang, memberi pengertian tentang kehidupannya dan menunjukkan pengaruh serta kesannya kepada pembaca.

Kajian ini dilakukan untuk melihat trend penulisan dan penerbitan karya riwayat hidup di Malaysia. Data-data kajian ini adalah daripada Perpustakaan Negara Malaysia

(PNM) yang merupakan pusat pengumpulan bahan-bahan penerbitan negara. Di bawah Akta Penyerahan Bahan Bercetak 1986, semua bahan bercetak yang diterbitkan di Malaysia hendaklah diserahkan ke PNM. Melalui kajian ini, judul-judul biografi ini dikeluarkan daripada pangkalan data PNM dan satu senarai buku biografi dihasilkan. Memandangkan pangkalan data tersebut mengandungi ribuan judul yang meliputi pelbagai subjek dan pelbagai penerbit tempatan mahupun luar negara, maka penelitian yang terperinci dan memakan masa diperlukan untuk benar-benar mengesahkan judul dalam kategori yang dimaksudkan. Apabila senarai telah dihasilkan maka analisis pun dilakukan berdasarkan beberapa aspek seperti jumlah judul, personaliti, penerbit, bahasa, jantina tokoh, dan bidang ketokohan. Hasil-hasil analisis adalah seperti yang dihuraikan di bawah.

TREND PENERBITAN

Berdasarkan senarai terbitan buku-buku Malaysia, sebanyak 603 judul buku yang dikategorikan di bawah subjek biografi atau riwayat hidup telah diterbitkan sepanjang empat setengah dekad (Jadual 1), iaitu dari tahun 1961 hingga 2004. Perkembangan yang pesat ditunjukkan melalui peningkatan yang tinggi pada setiap dekad. Pada dekad pertama (1961-1970), hanya terdapat 21 judul yang diterbitkan tetapi pada dekad kedua peningkatan sebanyak 120 peratus telah dicapai menjadikan jumlahnya sebanyak 47 judul. Begitu juga pada dekad ketiga (1981-1990), sebanyak hampir 200 judul telah dihasilkan dan ini menunjukkan peningkatan sebanyak lebih 300 peratus. Peningkatan mendadak ini, walau bagaimanapun mempunyai dua kemungkinan. Pertama, memang berlaku kegiatan penerbitan yang sangat aktif pada tahun 80-an berbanding dengan tahun-tahun sebelumnya. Kedua, penyerahan buku kepada PNM belum dapat dilakukan dengan lancar pada peringkat awal dan dengan demikian, banyak judul buku yang mungkin tidak disenaraikan.

Jadual 1: Penerbitan Buku Biografi di Malaysia, 1961-2004

Tahun	Jumlah
1961– 1970	21
1971 – 1980	47
1981 – 1990	199
1991 – 2000	209
2001 – 2004	127
JUMLAH	603

Penerbitan buku biografi pada alaf baru ialah sebanyak 127 judul. Berdasarkan senarai penerbitan buku biografi di Malaysia yang diperolehi untuk tahun 2001 hingga 2004, didapati jumlahnya tidak menunjukkan peningkatan berterusan. Pada tahun 2001, jumlah buku biografi yang diterbitkan di Malaysia ialah sebanyak 32 judul dan berkurangan kepada 27 judul pada tahun seterusnya. Jumlah penerbitan buku biografi pada tahun 2003 pula menyaksikan peningkatan yang amat ketara. Bilangannya meningkat sebanyak 23 peratus, iaitu daripada 27 judul kepada 35 judul, berbanding pada tahun sebelumnya. Pada tahun berikutnya, jumlahnya menurun semula kepada 33 judul sahaja. Namun begitu, jika dilihat berdasarkan dekad, perkembangan judul adalah menggalakkan bagi

setiap dekad. Malahan, pada awal tahun 2000-an, kadar tahunan berjumlah 25 judul, berbanding dengan 21 judul pada dekad 90-an dan 20 judul pada dekad 80-an.

PERSONALITI TEMPATAN ATAU LUAR NEGARA

Secara keseluruhannya, personaliti tempatan merangkumi sebahagian besar karya iaitu sebanyak 73 peratus. Jika dilihat dekad demi dekad (sejak dekad 60-an hingga awal alaf baru), jumlah penerbitan biografi berkenaan personaliti atau tokoh tempatan menunjukkan perbezaan yang ketara jika dibandingkan dengan biografi berkenaan tokoh luar negara. Daripada 21 judul yang terbit pada dekad pertama, sebanyak 52 peratus daripadanya merupakan biografi tokoh tempatan. Kebanyakannya, iaitu tujuh judul daripadanya, memaparkan biografi tokoh politik negara termasuk satu judul yang berkisar pada pemerintah atau raja (Sultan Husain Shah). Tiga judul daripadanya berkenaan Bapa Kemerdekaan Malaysia, Tunku Abdul Rahman. Selain tokoh politik negara, terdapat satu judul tentang tokoh agama negara yang terkenal, iaitu Tuk Kenali manakala selebihnya ialah tokoh-tokoh dalam bidang-bidang lain, iaitu ketenteraan dan perkhidmatan sukarela. Selain itu terdapat juga biografi tokoh-tokoh luar negara seperti Stamford Raffles, Vladimir Ilyich Lenin, dan Lyndon Johnson. Biografi tokoh luar negara pada dekad ini hanya merangkumi 29 peratus daripada jumlah judul keseluruhan. Namun, terdapat beberapa judul yang tidak dapat dipastikan sama ada ia berkenaan tokoh tempatan atau tokoh luar negara kerana ia tidak menggunakan nama tokoh yang diperkatakan dalam judul masing-masing.

Jadual 2: Bilangan Buku Biografi Mengikut Tempat Asal Tokoh, 1961-2004

Tokoh Tempatan/Luar Negara	Jumlah
Tempatan	443
Luar negara	123
Kedua-duanya	6
Tidak Pasti	31
JUMLAH	603

Sepanjang dekad kedua, penerbitan biografi tokoh tempatan lebih banyak daripada biografi tokoh luar negara, iaitu merangkumi 57 peratus daripada jumlah judul keseluruhan manakala biografi tokoh luar negara hanya 30 peratus. Begitu juga dengan dekad seterusnya. Daripada 199 judul, 74 peratus daripadanya merupakan biografi tokoh-tokoh tempatan dan kebanyakannya memaparkan kisah tokoh-tokoh politik tanah air, iaitu meliputi 64 peratus daripada judul yang diterbitkan dalam tempoh itu. Berdasarkan senarai judul yang diperolehi, sebanyak 26 judul daripadanya merupakan biografi perdana-perdana menteri Malaysia. Dua judul daripadanya merupakan koleksi kisah mereka iaitu *4 Perdana Menteri Malaysia* yang diterbitkan oleh 'K' Publishing dan *Perdana Menteri: Insititusi dan Biodata* yang diterbitkan oleh Arkib Negara. Kedua-dua judul ini diterbitkan pada tahun 1987. Di samping itu, ada juga buku bersiri yang memuatkan kisah-kisah mereka seperti Siri Negarawan Tanahair, Siri Tokoh BAKA, dan Siri Orang Ternama BAKA. Jika dilihat dari segi jumlah, biografi berkenaan Perdana Menteri Malaysia pertama, iaitu Tunku Abdul Rahman paling banyak diterbitkan sepanjang sepuluh tahun ini.

Terdapat 11 judul tentangnya termasuk tiga judul yang ditulis oleh beliau sendiri. Biografi tentang Bapa Kemerdekaan Malaysia ini juga diterbitkan dalam bahasa Tamil yang ditranskripsikan sebagai *Tunku Aptul Rahman*.

Pada dekad keempat, sebanyak 71 peratus daripada buku riwayat hidup merupakan biografi tokoh-tokoh tempatan manakala biografi tokoh luar negara hanya 22 peratus yang kebanyakannya melibatkan kisah-kisah tokoh Islam dari Asia Barat seperti Hassan al-Banna, al-Farabi, Sayyid Maududi, Imam al-Ghazali, Yasser Arafat, serta Saddam Hussein. Di samping itu, terdapat juga tiga judul berkenaan kedua-duanya, tokoh tempatan dan tokoh luar negara. Ketiga-tiga judul tersebut merupakan buku bersiri: Siri Negarawan Dunia, Siri Tokoh Dunia, dan The Great Lives Series. Penerbitan karya riwayat hidup sepanjang awal alaf baru juga lebih tertumpu kepada biografi tokoh tempatan dengan 108 judul atau 85 peratus daripada jumlah judul keseluruhan. Selain berkenaan tokoh tempatan, terdapat 11 judul biografi berkenaan tokoh luar negara seperti Alijah Gordon, Imam al-Ghazali, Imam Perang Jabor, Mahatma Gandhi, Homer, dan Abu Hasan Ali Alhasani An-Nadwi. Di samping itu, terdapat sebuah judul biografi berkenaan kedua-duanya, tokoh tempatan dan luar negara, iaitu *Manusia-manusia Contoh: Di Malaysia dan Di Dunia* terbitan Ainna's Publications. Yang selebihnya, iaitu 7 judul lagi, tidak dapat dipastikan sama ada ia berkenaan tokoh tempatan ataupun luar negara.

Jadual 4: Bilangan Buku Biografi Berdasarkan Bilangan Tokoh, 1961-2004

Bilangan Tokoh dalam Judul	Jumlah
Satu tokoh	447
Dua tokoh	3
Koleksi Tokoh	73
Siri Tokoh	26
Tidak Pasti	54
JUMLAH	603

SATU TOKOH ATAU KOLEKSI TOKOH

Dalam tempoh 45 tahun (1961-2004), penerbitan buku biografi di Malaysia lebih berfokus kepada kisah satu tokoh iaitu merangkumi 74 peratus (447 judul) daripada judul keseluruhan. Terdapat juga biografi yang melibatkan koleksi tokoh (12 peratus), siri tokoh (empat peratus), dan dua tokoh (0.5 peratus). Dalam dekad pertama, buku biografi yang memaparkan kisah satu tokoh adalah sebanyak 12 judul atau sebanyak 57 peratus. Namun, terdapat juga judul-judul biografi yang memaparkan himpunan atau koleksi tokoh. Terdapat hampir 24 peratus judul untuk kategori ini. Seperti dekad sebelumnya, kebanyakan buku biografi yang diterbitkan dalam dekad kedua, sepanjang tahun 1971 hingga 1980, memaparkan kisah satu tokoh iaitu sebanyak 70 peratus manakala biografi koleksi tokoh hanya merangkumi 17 peratus daripada jumlah keseluruhan. Selain itu, terdapat juga biografi yang diterbitkan secara bersiri iaitu Siri Cerita-cerita Orang Terkenal Dunia yang terdiri daripada tokoh luar negara yang terkenal dalam pelbagai bidang seperti politik, penjelajahan, dan reka cipta; Siri Cerita-cerita Orang Terkenal yang terdiri daripada tokoh sejarah dan legenda tanah air; dan Siri Cerita-cerita Tokoh Dunia yang memaparkan kisah lima tokoh luar negara yang terkenal.

Kebanyakan biografi yang diterbitkan sepanjang 1981-1990 juga memaparkan kisah satu-satu tokoh, iaitu sebanyak 154 judul atau 77 peratus daripada judul keseluruhan manakala hanya terdapat 12 peratus judul yang memaparkan kisah koleksi tokoh. Selain itu, terdapat satu judul yang memaparkan biografi tentang dua tokoh iaitu karya A. Ghazali Ismail, *Razaleigh lawan Musa: Pusingan Kedua 1984 (Latar Belakang)*, yang diterbitkan pada tahun 1982 oleh IJS Commucations. Dalam tempoh ini, terdapat sembilan judul buku siri tokoh dan semuanya merupakan bahan bacaan untuk kanak-kanak: Siri Orang Terkenal di Dunia, Siri Penjelajah yang Masyhur, Siri Pahlawan Negara, Siri Pejuang Negara, Siri Negarawan Moden di Asia, Siri Tokoh-tokoh Islam, Siri Tokoh BAKA, Siri Negarawan Tanahair, dan Siri Orang Ternama BAKA.

Pada dekad keempat (1991-2000), terdapat hampir 10 peratus judul koleksi tokoh. Dalam kategori ini, terdapat beberapa judul yang diterbitkan secara berjilid seperti *Penyebaran Islam & Silsilah Ulama Sejagat Dunia Melayu*—yang mengandungi lebih kurang 11 jilid—dan *Peribadi Wanita Salafussoleh*—yang mengandungi dua jilid. Di samping itu, terdapat juga satu judul biografi yang memaparkan kisah dua tokoh: *Ku Yab Lawan Mike Tyson*. Penerbitan biografi bersiri dalam tempoh ini pula adalah sebanyak lima peratus daripada jumlah keseluruhan judul. Kesemua judul dalam kategori ini merupakan bahan bacaan untuk kanak-kanak. Kebanyakan memuatkan kisah-kisah tokoh politik yang terkenal dalam sejarah dunia seperti Dato' Onn Jaafar, Abraham Lincoln, Kamal Ataturk, Sukarno, Jamal Abdul Nasser, dan lain-lain. Selebihnya merupakan biografi satu-satu tokoh, iaitu merangkumi 72 peratus daripada keseluruhan buku biografi yang diterbitkan di Malaysia dalam tempoh sepuluh tahun ini.

Seperti dekad-dekad sebelumnya, judul biografi sepanjang awal alaf baru kebanyakan memaparkan kisah satu tokoh, iaitu sebanyak 97 judul yang merangkumi 77 peratus daripada jumlah keseluruhan terbitan dalam tempoh berkenaan. Di samping itu, terdapat juga satu judul biografi tentang dua tokoh, iaitu berkenaan pasangan artis remaja Malaysia, Acik dan Nana. Judul-judul biografi yang diterbitkan tidak hanya tertumpu kepada satu-satu tokoh sahaja, malah ada yang memaparkan himpunan atau koleksi tokoh seperti *Tokoh-tokoh Terdahulu*, *Tokoh-tokoh Tersobor*, *Biografi Tokoh Wanita*, *Pejuang-pejuang Kemerdeaan*, dan *Tokoh-tokoh Kesarjanaan Sains Islam*. Terdapat 17 judul dalam kategori ini manakala 11 judul lagi dimasukkan dalam kategori tidak pasti. Selain itu, terdapat juga empat judul bersiri yang diterbitkan dalam tempoh ini: Tokoh Ternama Dunia yang mengandungi lima judul, Siri Tokoh Pejuang Negara yang mengandungi enam judul, Siri Tokoh-tokoh Sejarah yang mengandungi lapan judul, dan Siri Pelbagai Tokoh Dunia yang mengandungi dua judul di dalamnya.

Jadual 3: Produktiviti Penerbit, 1961-2004

Penerbit	Jumlah
Dewan Bahasa dan Pustaka	61
Penerbit Universiti	37
Badan Kerajaan, Persatuan, dan Organisasi Bukan Kerajaan	122
Penerbit Swasta/Individu	369
Lain-lain	14
JUMLAH	603

KATEGORI PENERBIT

Secara keseluruhannya, penerbit swasta memainkan peranan utama dalam penerbitan biografi iaitu dengan sumbangan sebanyak 61 peratus, diikuti oleh organisasi bukan syarikat penerbitan sebanyak 20 peratus. Dewan Bahasa dan Pustaka (DBP) juga memberi sumbangan penting dengan 10 peratus daripada keseluruhan judul dan diikuti oleh penerbit-penerbit universiti (6 peratus), terutamanya Universiti Kebangsaan Malaysia.

Kebanyakan judul sepanjang dekad pertama (1961-1970) diterbitkan oleh penerbit swasta atau individu, iaitu dengan 11 judul atau 52 peratus daripada jumlah keseluruhan. Badan kerajaan, persatuan, dan organisasi bukan kerajaan seperti Majlis Kebajikan Kanak-kanak Malaysia dan Jabatan Penerangan Malaysia juga turut menerbitkan buku biografi iaitu sebanyak lima judul, diikuti dengan penerbit universiti sebanyak empat judul. Begitu juga dengan dekad seterusnya. Sebahagian besar judul biografi di Malaysia dalam tempoh 1971-1980 diterbitkan oleh penerbit-penerbit swasta atau individu iaitu merangkumi sebanyak 68 peratus. Antaranya yang penting ialah Heinemann Educational Books yang telah menerbitkan lima judul biografi, Eastern Universities Press (M) dan Beng Hock dengan masing-masing sebanyak empat judul. Selain itu, buku-buku biografi turut diterbitkan oleh badan kerajaan, persatuan, dan organisasi bukan kerajaan seperti Jabatan Penerangan Malaysia (dengan dua judul), Kementerian Kebudayaan, Belia dan Sukan, Arkib Negara, Kedutaan Pakistan, The Divine Life Society Malaysia, dan Malaysia Branch of the Royal Asiatic Society (masing-masing dengan satu judul). Di samping itu, terdapat juga judul yang diterbitkan oleh DBP serta universiti atau penerbit universiti.

Penerbit yang aktif sepanjang dekad 80-an ialah penerbit swasta yang merangkumi 72 peratus daripada jumlah kekeseluruhan judul. Pelanduk Publications merupakan penerbit swasta yang paling banyak menerbitkan buku biografi dalam tempoh ini iaitu dengan 23 judul atau 16 peratus daripada jumlah judul yang diterbitkan oleh penerbit dalam kumpulan ini. Kebanyakan judul-judul terbitannya berkaitan dengan tokoh-tokoh politik negara yang terkenal termasuk perdana-perdana menteri dan menteri-menteri kabinet ketika itu. Selain Pelanduk Publication, penerbit swasta lain yang banyak menerbitkan karya riwayat hidup/biografi ialah Eastern Universities Press (tujuh judul), Berita Publishing (enam judul), S.S. Mubarak & Brothers, dan Arena Buku (masing-masing lima judul). Organisasi bukan kerajaan juga turut memainkan peranan dalam penerbitan biografi dalam tempoh ini iaitu dengan 17 peratus daripada judul keseluruhan. Antaranya ialah Arkib Negara, Jabatan Penerangan Malaysia, PERKIM, Persatuan Pengguna Pulau Pinang, Pejabat Tanah Daerah, dan PERTIWI. DBP pula menerbitkan sebanyak 11 judul manakala penerbit universiti sebanyak enam judul.

Penerbit swasta turut menguasai 56 peratus judul buku riwayat hidup sepanjang tempoh 1991 hingga 2000 dan diketuai oleh Pelanduk Publications (13 judul), Utusan Publications & Distributors (lapan judul), dan Rhythm Publications (enam judul). Namun, jika dilihat secara individu, penerbit yang paling banyak menerbitkan judul biografi sepanjang tempoh ini ialah DBP, iaitu sebanyak 27 judul. Ini sebenarnya menunjukkan peningkatan dalam penerbitan buku biografi oleh DBP kerana sebelum ini ia hanya menerbitkan 11 judul buku biografi sahaja. Sepanjang tahun 1991 hingga 2000 ini, penerbit ini telah menerbitkan biografi tokoh dalam pelbagai bidang seperti sastera, sejarah, agama, dan politik. Antara badan bukan syarikat penerbitan yang terlibat dalam penerbitan buku riwayat hidup dalam dekad ini ialah Gabungan Persatuan Guru-guru Sekolah Cina Malaysia, Persatuan Sejarah Malaysia, Yayasan Islam Terengganu,

dan Urusetia Penerangan Kerajaan Negeri Kelantan. Sebanyak 43 judul, atau hampir 21 peratus, telah diterbitkan oleh kumpulan ini.

Di samping itu, institut pengajian tinggi awam dan penerbit-penerbit universiti telah menerbitkan 12 judul biografi sepanjang tempoh ini. Yang paling banyak menerbitkannya ialah Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia iaitu sebanyak tujuh judul dan diikuti Penerbit Universiti Malaya sebanyak dua judul. Judul-judul biografi dalam tempoh ini turut diterbitkan oleh parti-parti politik negara iaitu *Democratic Action Party*, Parti Rakyat Bersatu Sarawak, Biro Publisiti MCA, dan Badan Perhubungan UMNO Negeri Kedah. Selain itu, terdapat tiga judul biografi yang dilakukan secara kerjasama. Judul tersebut ialah *Wajah, Amanah & Wawasan: Biografi Abli-abli Dewan Undangan Negeri Selangor 1999-2004*, *Abdul Kadir Peguam Rakyat: Biografi Tan Sri Abdul Kadir Yusof*, dan *Xu Ruyun Bo Shi De Chuan Qi Gu Shi*.

Sepanjang tahun 2001 hingga 2004, 50 peratus daripada jumlah judul keseluruhan disumbangkan oleh penerbit swasta terutamanya Utusan Publications & Distributors dengan tujuh judul, diikuti oleh Pelanduk Publications (enam judul), A & K Media (lima judul), dan Juz' Art (empat judul). Sekali lagi, DBP menjadi penerbit yang paling prolifik bagi tempoh sepanjang tahun 2000-2004 dengan menerbitkan dengan 22 judul, iaitu 17 peratus daripada jumlah keseluruhan buku biografi di Malaysia. Kebanyakan buku biografi yang diterbitkan oleh DBP melibatkan tokoh-tokoh dalam bidang penulisan dan kesusasteraan seperti Muhammad Yasin Mansor, Keris Mas, Maaruf Mahmud, Othman Puteh, Ahmad Lufti, A. Samad Said, Abdullah Sidek, Keris Mas, dan Abdullah Sidek.

Di kalangan institut pengajian tinggi dan penerbit-penerbit universiti, hanya Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, Penerbit Universiti Utara Malaysia, dan Perak Academy sahaja yang menerbitkan buku jenis itu dalam tempoh tersebut. Daripada 11 judul, lapan judul daripadanya diterbitkan oleh Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia manakala selebihnya diterbitkan oleh Penerbit Universiti Utara Malaysia (dua judul) dan Perak Academy (satu judul).

Jadual 5: Bilangan Buku Biografi Mengikut Bahasa, 1961-2004

Bahasa	Jumlah
Melayu	391
Inggeris	156
Cina	35
Tamil	10
Lain-lain	11
JUMLAH	603

KATEGORI BAHASA

Lebih daripada separuh (hampir 65 peratus) buku riwayat hidup diterbitkan dalam bahasa Melayu secara keseluruhannya sepanjang tahun 1961 hingga 2004. Buku riwayat hidup berbahasa Inggeris pula meliputi 26 peratus, bahasa Cina sebanyak enam peratus, dan Tamil sebanyak dua peratus. Dalam setiap dekad, penerbitan biografi berbahasa Melayu adalah lebih banyak berbanding biografi dalam bahasa-bahasa lain kecuali pada dekad 60-

an. Dalam dekad ini, judul dalam bahasa Inggeris meliputi hampir 48 peratus manakala judul dalam bahasa Melayu hanya 43 peratus. Pada dekad 70-an, keadaan berubah apabila hampir 62 peratus daripadanya menggunakan bahasa kebangsaan. Buku karya riwayat hidup yang diterbitkan dalam bahasa Inggeris hanya 36 peratus sahaja dan terdapat satu judul diterbitkan dalam bahasa Cina iaitu *Da si li Li Xiaoyou de xia tai* yang ditulis oleh Chia Tiang Ping. Pada dekad seterusnya (1981-1990), buku riwayat hidup berbahasa Melayu mencapai 71 peratus manakala hanya 23 peratus judul yang menggunakan bahasa Inggeris. Dalam tempoh ini, terdapat tujuh buah buku yang diterbitkan dalam bahasa Melayu turut diterjemahkan ke dalam bahasa Inggeris atau sebaliknya. Judul-judulnya adalah seperti yang berikut: *Aku Mahu Hidup*, *Mahathir: A Profile in Courage*, *Profile Dato' Seri Dr Mahathir Mohamad*, *Musa Hitam: A Political Biography*, *Escape From Tyranny in Malaysia*, *Menjunjung Kasih*, dan *Have You Met Mariam?* Selain kedua-dua bahasa utama itu, terdapat juga yang menggunakan bahasa Cina (lapan judul) dan Tamil (lima judul) sebagai bahasa pengantarnya.

Sepanjang tahun 1991 hingga 2000 pula, kebanyakan buku biografi yang diterbitkan masih menggunakan bahasa Melayu tetapi peratusannya menurun berbanding dekad sebelumnya, iaitu hanya merangkumi 57 peratus daripada jumlah keseluruhan judul. Penerbitan biografi dalam bahasa Inggeris adalah 27 peratus sahaja. Di samping itu, terdapat 11 peratus judul yang diterbitkan dalam bahasa Cina dan dua peratus dalam Tamil. Dalam tempoh berkenaan, terdapat sebuah biografi yang ditulis oleh Zainuddin Maidin dengan judul *Mahathir di Sebalik Tabir* terbitan Utusan Publications & Distributors telah diterjemahkan ke dalam tiga bahasa lain—Inggeris, Cina, dan India.

Bagi tempoh 2000 hingga 2004, sebanyak 92 judul atau lebih 70 peratus daripada jumlah keseluruhan karya riwayat hidup yang diterbitkan menggunakan bahasa kebangsaan. Selain itu, hanya 23 peratus atau 29 judul buku biografi diterbitkan menggunakan bahasa Inggeris. Ini diikuti dengan lima judul dalam bahasa Cina dan satu judul dalam bahasa Tamil.

Jadual 6: Bilangan Buku Biografi Mengikut Jantina Tokoh, 1961-2004

Tokoh Lelaki/ Wanita	Jumlah
Lelaki	462
Wanita	37
Kedua-duanya	9
Tidak Pasti	95
JUMLAH	603

LELAKI ATAU WANITA

Tokoh lelaki jauh mengatasi tokoh wanita dalam penerbitan karya riwayat hidup. Keseluruhannya, 77 peratus merupakan biografi tokoh lelaki manakala hanya enam peratus adalah tokoh wanita. Daripada senarai judul pada dekad 60-an, 62 peratus atau 13 judul daripadanya merupakan biografi tokoh lelaki. Judul-judul biografi yang diterbitkan sepanjang tahun 1971 hingga 1980 juga lebih banyak memaparkan kisah tokoh lelaki iaitu dengan 72 peratus manakala biografi tokoh wanita hanya tiga judul atau 6 peratus daripada jumlah keseluruhan. Terdapat juga biografi yang memaparkan kedua-duanya,

tokoh lelaki dan wanita. Biografi tentang tokoh-tokoh ini boleh didapati dalam Siri Cerita-cerita Orang Terkenal di Malaysia dan Siri Cerita-cerita Orang Terkenal Dunia.

Daripada 199 judul yang diterbitkan sepanjang tahun 1981 hingga 1990, hanya enam peratus yang memaparkan biografi tokoh wanita. Seperti dekad-dekad sebelumnya, judul-judul tentang tokoh lelaki lebih mendominasi penerbitan buku biografi negara, iaitu dengan hampir 83 peratus daripada judul keseluruhan. Dalam tahun-tahun ini, terdapat empat judul yang memaparkan kedua-dua kategori tokoh. Dua daripadanya ialah judul bersiri iaitu Siri Pejuang Negara—yang memuatkan biografi srikandi negara Tun Fatimah dan Tun Kudu—dan Siri Negarawan Moden di Asia—yang memuatkan kisah nasionalis Myanmar, Ang Sun.

Seperti dekad sebelumnya, penerbitan biografi tokoh wanita amat sedikit pada dekad 90-an jika dibandingkan dengan biografi tokoh lelaki. Berdasarkan senarai judul yang diperolehi, hanya tiga peratus judul yang melibatkan tokoh-tokoh wanita manakala biografi tokoh lelaki merangkumi 74 peratus daripada jumlah keseluruhan. Di samping itu, terdapat dua judul biografi yang memaparkan kisah kedua-duanya, iaitu *Ku Yah Lawan Mike Tyson* yang diterbitkan oleh Jaharah Enterprise dan Siri Tokoh-tokoh Mashyur Dunia terbitan Sama Publications & Distributors yang memaparkan kisah Florence Nightingale sebagai salah satu judul dalam sirinya. Begitu juga dengan tempoh sepanjang tahun 2001 hingga 2004, iaitu lebih 70 peratus peratus (95 judul) memaparkan kisah tokoh lelaki dalam pelbagai bidang termasuk kepimpinan negara.

Jadual 7: Biografi Tokoh Tempatan Berdasarkan Bidang, 1961-2004

Jenis Tokoh	Jumlah
Politik	246
Agama/ Islam	13
Akademik	23
Sejarah	25
Sastera dan Seni	44
Lain-lain	92
JUMLAH	443

BIDANG-BIDANG KETOKOHAN

Berdasarkan analisis yang dilakukan, buku biografi berkenaan tokoh tempatan lebih memberikan fokus kepada tokoh-tokoh politik iaitu merangkumi lebih daripada 50 peratus daripada jumlah keseluruhan biografi tempatan yang terbit sepanjang empat setengah dekad tersebut. Ini diikuti dengan tokoh sastera dan seni (sepuluh peratus), tokoh sejarah (enam peratus), tokoh akademik (lima peratus), dan tokoh Islam (dua peratus). Daripada 21 judul yang terbit pada dekad 60-an, 52 peratus daripadanya merupakan biografi tokoh tempatan. Kebanyakannya, iaitu tujuh judul daripadanya, memaparkan biografi tokoh politik negara termasuk satu judul berkisar pada pemerintah atau raja (Sultan Husain Shah). Tiga judul daripadanya berkenaan Bapa Kemerdekaan Malaysia, Tunku Abdul Rahman. Selain tokoh politik negara, terdapat satu judul tentang tokoh agama negara

yang terkenal, iaitu Tuk Kenali manakala selebihnya ialah tokoh-tokoh dalam bidang-bidang lain, iaitu ketenteraan dan perkhidmatan sukarela.

Kebanyakan judul biografi tokoh tempatan pada dekad 70-an juga melibatkan tokoh politik, iaitu 63 peratus. Tun Abdul Razak merupakan subjek yang paling banyak diterbitkan dalam tempoh itu, iaitu dengan tiga judul. Ini diikuti dengan subjek tentang Dato' Onn, Tunku Abdul Rahman, dan Dr Burhanuddin al-Helmy (masing-masing dua judul). Selain tokoh-tokoh politik yang terkenal dalam memperjuangkan kemerdekaan tanah air, terdapat juga subjek yang terkenal kerana sumbangan kepemimpinannya seperti Datuk Bahaman dan Yap Ah Loy. Dalam tempoh ini juga, terbit Siri Cerita-cerita Orang Terkenal di Malaysia yang mengandungi 13 judul tokoh-tokoh sejarah termasuk tokoh legenda seperti Hang Tuah, Hang Jebat, Hang Nadim, dan Megat Serirama. Siri ini merupakan bahan bacaan untuk kanak-kanak. Biografi tokoh kesenian/kebudayaan negara iaitu Abdullah bin Mohamed atau yang lebih dikenali sebagai Nakula juga diterbitkan di samping biografi tentang tokoh dalam bidang-bidang lain seperti pergerakan buruh, perkhidmatan awam, dan keamanan. Dalam tempoh ini, terbit tiga siri iaitu Siri Cerita-cerita Orang Terkenal Dunia yang terdiri daripada tokoh luar negara yang terkenal dalam pelbagai bidang seperti politik, penjelajahan, dan reka cipta sebanyak 20 judul; Siri Cerita-cerita Orang Terkenal yang terdiri daripada tokoh sejarah dan legenda tanah air; dan Siri Cerita-cerita Tokoh Dunia yang memaparkan kisah lima tokoh luar negara yang terkenal. Semua siri ini adalah untuk bacaan kanak-kanak.

Daripada 199 judul terbitan tahun 1981-1990, 74 peratus daripadanya merupakan biografi tokoh-tokoh tempatan dan kebanyakannya memaparkan kisah tokoh-tokoh politik tanah air, iaitu meliputi 64 peratus daripada judul yang diterbitkan dalam tempoh itu. Berdasarkan senarai judul yang diperolehi, sebanyak 26 judul daripadanya merupakan biografi perdana-perdana menteri Malaysia. Dua judul daripadanya merupakan koleksi kisah mereka iaitu *4 Perdana Menteri Malaysia* yang diterbitkan oleh 'K' Publishing dan *Perdana Menteri: Insitusi dan Biodata* yang diterbitkan oleh Arkib Negara. Kedua-dua judul ini diterbitkan pada tahun 1987. Di samping itu, ada juga buku bersiri yang memuatkan kisah-kisah mereka seperti Siri Negarawan Tanahair, Siri Tokoh BAKA, dan Siri Orang Ternama BAKA. Tunku Abdul Rahman sekali lagi merupakan subjek yang paling banyak diterbitkan sepanjang sepuluh tahun ini. Terdapat 11 judul tentangnya termasuk tiga judul yang ditulis oleh beliau sendiri. Biografi tentang Bapa Kemerdekaan Malaysia ini juga yang diterbitkan dalam bahasa Tamil. Biografi Tun Dr Mahathir Mohamed meliputi 10 judul termasuk satu judul yang diterbitkan dalam bahasa Tamil terbitan Uma Publications pada tahun 1985. Biografi tentang perdana-perdana menteri yang lain, iaitu Tun Abdul Razak (satu judul) dan Tun Hussein Onn (dua judul) juga turut diterbitkan sepanjang tahun 1981 hingga 1990. Biografi tentang tokoh nasionalis negara, Dato' Onn Jaafar juga banyak diterbitkan iaitu sebanyak enam judul. Tokoh-tokoh politik lain yang mendapat perhatian para penerbit dan penulis ialah Datuk Seri Musa Hitam (sebanyak tujuh judul), Tengku Razaleigh Hamzah (enam judul), dan Datuk Seri Anwar Ibrahim (tiga judul). Selain perdana menteri dan menteri kabinet, terdapat juga biografi tentang pemerintah atau keluarga diraja. Daripada 95 judul ini, terdapat enam judul tentangnya iaitu *Istana Negara dalam Kenangan*, *Album DiRaja Kedah Darulaman*, *D.Y.M.M. Sultan Azlan Shah: Biografi Bergambar*, *Singgahsana Negeri Pahang Darul Makmur*, *Menjunjung Kasih*, dan *Sire with Love: "Menjunjung Kasih"*. Di samping itu, ada 12 judul tentang tokoh-tokoh sejarah. Mereka ini terkenal sebagai pahlawan yang menentang penjajah di Tanah Melayu seperti Mat Kilau, Tok Gajah, Mat Saleh,

Datuk Bahaman, dan Datuk Maharaja Lela. Biografi tokoh agama pula sebanyak empat judul, tokoh akademik sebanyak enam judul, dan tokoh dalam bidang sastera/ budaya sebanyak tiga judul. Sebanyak 14 peratus lagi ialah biografi tokoh dalam bidang-bidang lain seperti kewartawanan, ketenteraan, dan ekonomi. Judul yang paling banyak dalam kategori ini adalah berkenaan Profesor Diraja Ungku Aziz iaitu dengan empat judul.

Seperti tahun-tahun sebelumnya, kebanyakan penerbitan buku biografi tokoh tempatan bagi tempoh 1991 hingga 2000 lebih memberi tumpuan kepada kisah tokoh-tokoh politik tanah air. Daripada 149 biografi tokoh tempatan yang diterbitkan di Malaysia sepanjang dekad tersebut, 51 peratus daripada berkaitan dengan tokoh politik. Hingga pada masa kini, judul-judul yang berkaitan dengan tokoh nasionalis negara, iaitu Dato' Onn (sebanyak dua judul) dan Bapa Kemerdekaan Malaysia—yang juga bekas perdana menteri Malaysia yang pertama—iaitu Tunku Abdul Rahman (sebanyak tiga judul) sentiasa diterbitkan. Namun, biografi Perdana Menteri Malaysia keempat, Tun Dr Mahathir Mohamad merupakan judul yang paling banyak diterbitkan dalam tempoh ini, iaitu sebanyak sembilan judul, dan diikuti dengan Perdana Menteri Malaysia yang kedua, Tun Abdul Razak dengan empat judul. Kisah keempat-empat tokoh ini juga turut dimuatkan dalam beberapa judul bersiri yang diterbitkan ketika itu.

Selain biografi perdana-perdana menteri, terdapat juga judul-judul berkenaan menteri-menteri besar seperti Nik Aziz Nik Mat, Menteri besar Kelantan—sebanyak dua judul—dan Taib Mahmud, Menteri Besar Sarawak—sebanyak empat judul. Biografi tentang raja-raja Melayu di Malaysia juga turut diterbitkan sepanjang tempoh sepuluh tahun ini. Antaranya ialah kisah Tunku Jaafar (Yang diPertuan Agong Malaysia Kesepuluh), Sultan Azlan Shah (Sultan Perak), dan Tuanku Syed Putra Jamalullail (Raja Perlis ketika itu). Kisah tokoh-tokoh yang terkenal dalam bidang-bidang lain juga turut dijadikan biografi. Antaranya ialah tokoh-tokoh korporat atau perniagaan, tokoh wanita, perhutanan, dan juga ketenteraan.

Dalam tempoh 1991-2000, terdapat hampir 10 peratus judul koleksi tokoh. Dalam kategori ini, terdapat beberapa judul yang diterbitkan secara berjilid seperti *Penyebaran Islam & Silsilah Ulama Sejagat Dunia Melayu*—yang mengandungi lebih kurang 11 jilid dan *Peribadi Wanita Salafussoleh*—yang mengandungi dua jilid. Di samping itu, terdapat juga satu judul biografi yang memaparkan kisah dua tokoh: *Ku Yab Lawan Mike Tyson*. Penerbitan biografi bersiri dalam tempoh ini pula adalah sebanyak lima peratus daripada jumlah keseluruhan judul. Kesemua judul dalam kategori ini merupakan bahan bacaan untuk kanak-kanak. Kebanyakannya memuatkan kisah-kisah tokoh politik yang terkenal dalam sejarah dunia seperti Dato' Onn Jaafar, Abraham Lincoln, Kamal Ataturk, Sukarno, Jamal Abdul Nasser, dan lain-lain. Selebihnya merupakan biografi satu-satu tokoh, iaitu merangkumi 72 peratus daripada keseluruhan buku biografi yang diterbitkan di Malaysia dalam tempoh sepuluh tahun ini.

Daripada 127 buah judul yang diterbitkan sepanjang tempoh 2001 hingga 2004, 108 judul, iaitu melebihi 80 peratus peratus daripadanya melibatkan tokoh-tokoh tempatan. Kebanyakan buku biografi ini, iaitu 44 peratus judul berkaitan dengan pemimpin negara dan tokoh politik. Antaranya termasuklah tokoh perjuangan kemerdekaan, para menteri, dan perdana menteri.

Berdasarkan senarai yang diperoleh, banyak judul yang memberi fokus kepada perdana-perdana menteri Malaysia, dari yang pertama hinggalah sekarang. Biografi berkenaan bekas perdana menteri keempat Malaysia, Tun Dr Mahathir Mohamad merupakan yang paling banyak diterbitkan, iaitu sebanyak 10 judul. Ini diikuti dengan

biografi tentang Tunku Abdul Rahman sebanyak empat judul, Datuk Seri Abdullah Ahmad Badawi dan Tun Abdul Razak dengan masing-masing dua judul, dan Tun Hussein Onn dengan satu judul. Kisah tokoh-tokoh ini turut dimuatkan dalam Siri Tokoh Pejuang Negara dan Siri Tokoh-tokoh Sejarah.

Terdapat juga judul yang berkaitan dengan bidang sastera dan seni seperti Keris Mas, Usman Awang, Abdul Rahim Kajai, A. Samad Said, Khatijah Awang, dan P. Ramlee. Secara keseluruhannya biografi berkenaan tokoh sastera dan seni merangkumi 32 peratus daripada jumlah keseluruhan buku biografi yang diterbitkan pada tahun 2001 hingga 2004. Di samping itu, terdapat tiga judul berkaitan tokoh Islam, enam judul berkaitan dengan tokoh akademik, 11 judul berkenaan tokoh dalam bidang-bidang lain seperti tokoh wanita, kewartawanan, aktivis masyarakat, korporat dan ketenteraan.

KESIMPULAN

Berdasarkan data-data yang dikemukakan melalui kajian ini, penulisan dan penerbitan karya riwayat hidup di Malaysia menunjukkan perkembangan yang positif dari segi jumlah judul, penerbit yang terlibat, dan kandungannya. Sebanyak 603 judul telah dikesan sejak tahun 1961 hingga tahun 2004. Namun, kegiatan yang menggalakkan bermula pada dekad 80-an apabila hampir 200 judul diterbitkan dalam masa 10 tahun. Kini, keluaran tahunan adalah kira-kira 25 judul dan ini dianggap memberangsangkan. Walaupun DBP merupakan penyumbang individu yang utama, namun, secara keseluruhannya penerbit swasta memainkan peranan kolektif yang penting dengan pengeluaran sebanyak 61 peratus daripada jumlah keseluruhan. Persatuan dan organisasi bukan syarikat penerbitan juga berminat menghasilkan genre ini sebagai sumbangan mereka dalam bidang pengetahuan.

Penerbitan dalam bahasa Malaysia merupakan yang tertinggi iaitu kira-kira 65 peratus kerana kebanyakannya adalah untuk pasaran tempatan. Selain faktor pemasaran ini, buku-buku tersebut ditujukan untuk penggunaan persekolahan, sebagai bahan rujukan. Karya bahasa Inggeris meliputi 25 peratus dan selebihnya dalam bahasa Cina dan Tamil. Personaliti tempat juga mendapat keutamaan iaitu sebanyak 74 peratus dengan sebahagian besarnya merupakan tokoh lelaki.

Penulisan biografi merupakan karya nonfiksiyen kreatif yang memerlukan pengetahuan, kemahiran dan kreativiti yang tinggi untuk menghasilkannya. Perkembangan yang positif dari segi keluaran perlu disertai dengan perkembangan yang positif dari segi seni penulisan.

Penghargaan

Data-data kajian ini sepenuhnya berdasarkan maklumat bibliografi yang disediakan oleh Perpustakaan Negara Malaysia. Kami mengucapkan ribuan terima kasih pada PNM, khususnya Nafisah Ahmad, Timbalan Pengarah Pusat Bibliografi Negara yang memberi sokongan dan kerjasama penuh.

RUJUKAN

Anderson, Linda. 2004. *Autobiography*. London and New York: Routledge.

Folkeenflik, Robert. 1993. *The Culture of Authobiography*. Stanford: Stanford University Press.

Senarai terbitan Malaysia. Perpustakaan Negara Malaysia. Tidak diterbitkan.

